بعون صناع مکین و مکان

کہ یہ کتاب مقبول شیعیان و مطلوب اہل صفا مسمّی بہ

من تصانیف شاعر شیریں زبان نواب باقر علی خاں متخلص مرحوم

در مطبع عباسی چمن گل عباسی شگفتہ

بسم اللہ الرحمن الرحیم

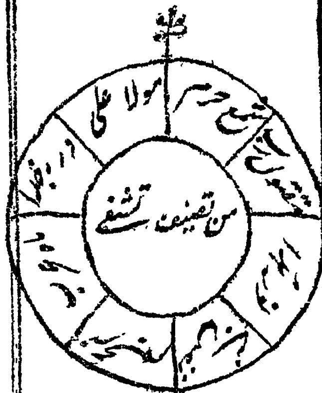
نادِ علیاً مظہر

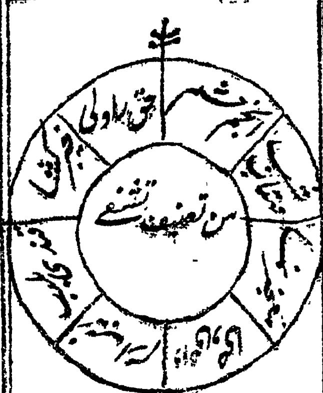
[illegible]	بسم اللہ الرحمن الرحیم	[illegible]

حمد بے حد و ثنا بی وافر و شکر نعمت متکاثر آفرینندہ دو جہان کو سزاوار ہی اور نعت فراوان پیغمبر آخر الزمان
کو جو تمام عالم کا سردار ہے جل جلالہ و عم نوالہ کیا قدرت پروردگار ہے اور کیا باغبان حقیقی کے
صنعتونکی بہاریں ہیں جسنے اپنی صنعت کاملہ سے کیسے کیسے انسان صاحب عقل و ادراک بنائے جنہوں نے
اپنی ذہن کی جودت اور تیزی فراست سے اس باغ جہان مین کیا کیا رنگین مضامین
کے گل کھلائے ہیں علی الخصوص اس دار السلطنت کہ متوطن اللہ تعالی نے ہر ایک کو جوہر
لیاقت عطا کیا سچ پوچھو تو عقل کا پتلا کیا ہے جنکے فضل و کمال کا اک زمانہ قائل ہے اور کیونکر
نہو ہر فن مین دستگاہ حاصل ہے بڑے بڑے شعرا سے نامدار نثار ذی وقار
اسی سرزمین پر نامور ہوئے اور کمالات ایسے اہل ہنر ہوئے الغرض جو پیدا ہوا وہ
نامی ہوا فخر جامی و نظامی ہوا اور اب بھی کیا یہ سرزمین اہل کمال سے خالی ہے اگر غور
کیا جاوے تو یہان کے باشندون کے طبیعت ہی عالی ہے اس زمانہ میں اوستاد
والا جناب نواب باقر علی خان مغفور متخلص بہ شفقی کہ جنکی جو تصنیف ہے قابل توصیف ہے
بفضل خدا اسے عجیب طبیعت پائی تھی ایک اسیر کیا موقوف ہے کہ کچھ ہر فن میں
رسائی تھی بجد اجکا کلام ہے دلفریب ہے جو سخن ہے لاشک فیہ بے عیب ہے

جس طرف طبیعت عالی کو مخاطب کیا حل مطالب کیا میلاد نامہ معراج نامہ مختار نامہ
وتضمین ہفت بند و مراثی و نوحہ و سلام کے طرف جو دل کو متوجہ کیا تو ایسے
سوز و گداز کے کہ سننے والوں کو رلا دیا پٹوا دیا اور قصص مثنویات دیوان
وغیرہ کے جانب جو دل مائل ہوا تو کیا کہوں کہ سامعین و ناظرین کو کیا کیا
لطف حاصل ہوا اور تواریخ دوازدہ امام چہاردہ معصوم میں تو وہ وہ زور
طبیعت دکھائے بقول شخصے دریا بہے صنعت و مضامین بہائے دوائر
جو اشعار مدح جناب مشکل کشا حضرت علی مرتضیٰ علیہ السلام کے ایجاد فرمائے
ہیں عجیب رنگ صنعت دکھائے ہیں دوائر میں بہت سے خانے بنا لئے
ہیں ہر خانے میں اشعار کے ٹکڑے تحریر فرمائے ہیں جس ٹکڑے سے
پڑھو شعر موزون با معنی پیدا ہو رباعیات وہ وہ عمدہ ہر بحر و ہر صنعت یعنی
صنعت مقطع صنعت موصل صنعت ترصیع ۔ صنعت تنسیق الصفات ۔
صنعت معقد و معطل ۔ صنعت متلون بہ بحر ۔ صنعت مربع ۔ صنعت ارصاد
صنعت صیاقت الاعداد ۔ وغیرہ میں تحریر فرمائیں کہ ہر ذی کمال کو پسند آئیں
کمترین امام امین الدین حیدر خان نام متخلص بہ تجلی نے ایسی صنعتوں بیش بہا
نعمتوں کا آشکار نکرنا عقل دوربین سے دور جانا لہذا فیض یابی خلائق کے
لئے اسکا شایع کرنا ضرور جانا چونکہ اسمیں ذکر دوازدہ امام و چہاردہ معصوم
ہے اسواسطے اسم تاریخی یعنی (تاریخ امام ہدا) سے یہ کتاب موسوم ہے
۱۳۰۳ھ

در صنعت ترصیع موافق القوافی و تنسیق الصفات
وصنعت مدوّر از ہر جا کہ خواہند آغاز نمایند
شعر با معنی و با قافیہ دیگر بر می آید و ازین شش دائرہ
چہل و ہشت صورت پدید می آید بے تخلل معانی

من تصنیف تشنے
مولا علی

من تصنیف تشنے

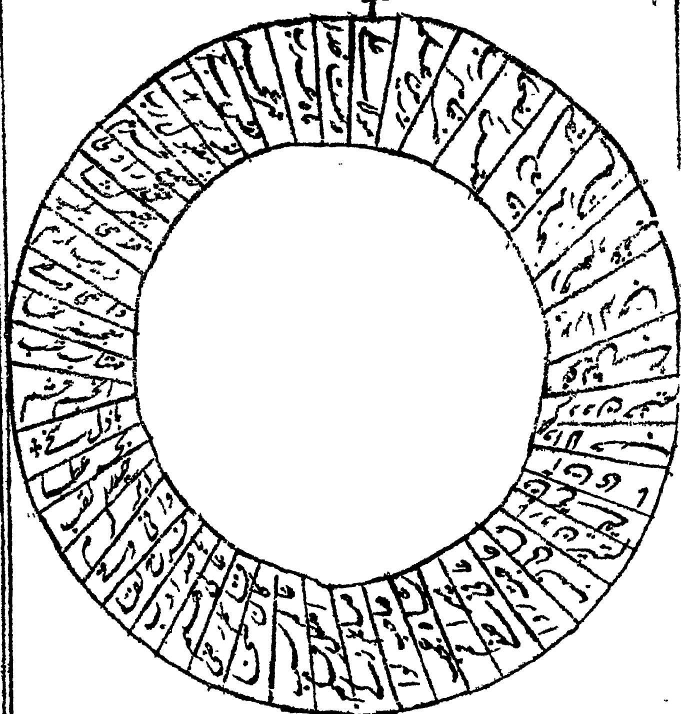

واگر همان شش شعر را بیک دائره بنویسند

چهل و هشت صورت دیگر پیدا میشوند

بایں طریق

رباعی در صنعت مقطع

ای درد دل آرام دوائی دارم	در دوری او داغ ادائی دارم
ای رنج روان درد دل زاری رخ داد	هر دار درون راز روائی دارم

رباعی در صنعت موصل مسمی باسنان المشارکة

پیشطلعتہمیبقیمتشکست
بیعشقعلیعشقعلیممکننیست

پیشخطتبنفشہبغمنشست
بیشتخصمتضعیفتنسستبس

رباعی مسطورہ

پیش طلعت ہمی بقیمت شکست
بی عشق علی عشق علی ممکن نیست

پیش خطت بنفشہ بغم نشست
بیشت خصمت ضعیفت تن سست بس

شعر

جیبینہ پیشینہ نکتہ چینہ مصطفیٰ
حسنخلقےمحسنحسنیحسینےمصطفیٰ

جیبے پیش بینی نکتہ چینے مصطفیٰ
حسن خلقے محسن حسنی حسینے مصطفیٰ

رباعی در صنعت موصل دو حرفی

سر پاشہ عالی کا جو ماتم ہو گا
کر ہو گا تن بے سر مولا کا غم
کم سر سے حق خالق عالم ہو گا
ہر صدمۂ غم باعث مرہم ہو گا

در صنعت ترصیع و تنسیق الصفات و عکس و ذوقافیتین محجوب

بہمت توئی احسان بحشمت توئی جیحون
برحمت توئی باران برفعت توئی گردون

بحر طویل مثمن سالم فعولن مفاعیلن چہار بار

گردون توئی برفعت باران توئی برحمت
جیحون توئی بحشمت احسان توئی بہمت

مضارع مثمن اخرب مفعول فاع لاتن چہار بار

برفعت توئی گردون برحمت توئی باران
بحشمت توئی جیحون بہمت توئی احسان

بحر طویل مثمن سالم

توئی ہمت احسان توئی بخشمت جیحون	توئی برحمت باران توئی برفعت گردون

ہزج مثمن مقبوض اخرم مفاعلن مفعولن چار بار

ہمت توئی احسان برفعت توئی گردون	برحمت توئی باران بخشمت توئی جیحون

بحر طویل مثمن سالم

گردون برفعت توئی باران برحمت توئی	جیحون بخشمت توئی احسان ہمت توئی

مجتث محذوف مستفع لن فاعلن چار بار

در صنعت متلون بسہ بحر اول رمل مخبون دوم ہزج مثمن سالم سوم مجتث مخبون مفاعلن فعلاتن چار بار

دل تو مظہر ایمان لب تو حافظ قران	رہ تو جادۂ عرفان در تو کعبۂ یزدان
مولا علی مالک علی مختار کل میرا مم	مشکلکشا مقصد روا ماوء عرب جہر عجم

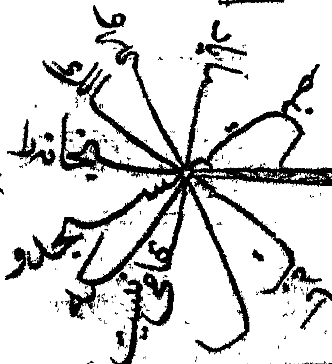
در صنعت ... [illegible]

مولا علی میرامم مشکلکشا مقصد روا ماوء عرب جہر عجم

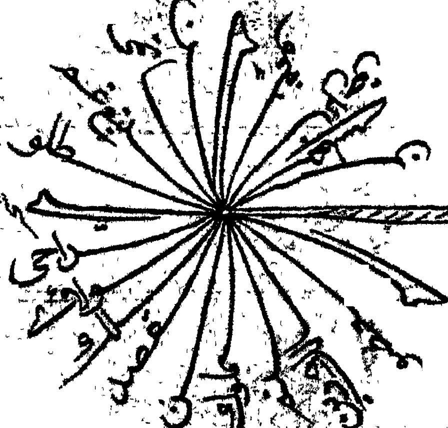
مستان وحفل چہرہ و عمر امید باد | عدامر مطرب و مینا و می بمقرر باد

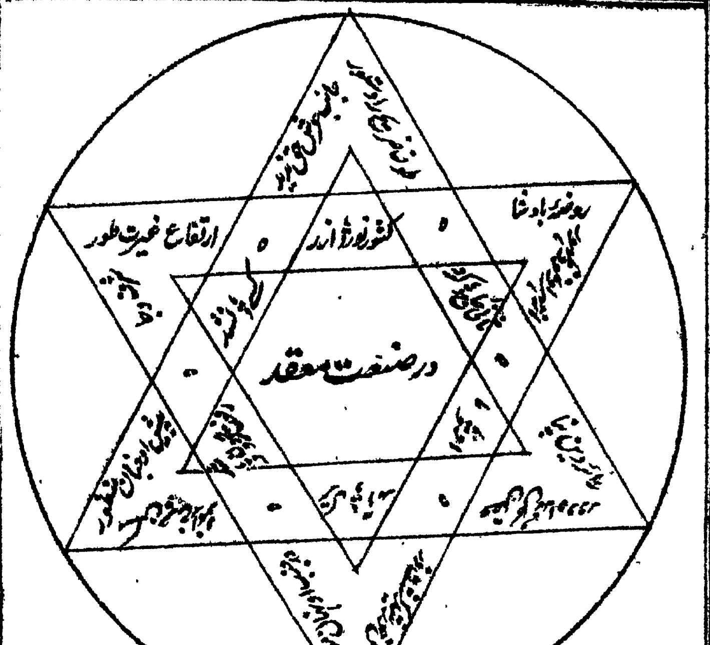
میکنم نایاد تمہر و مالک میخانہ را | مسجد و مکہ متقامی نیست ما مستانہ را

من مجلسے ماں حق شمعو سے | من ماتی منبع نغم منظلو سے
مدای معلای ملک مقصر سے | مملوک منعم مالک دین معصو سے

در صنعت معطل معقد

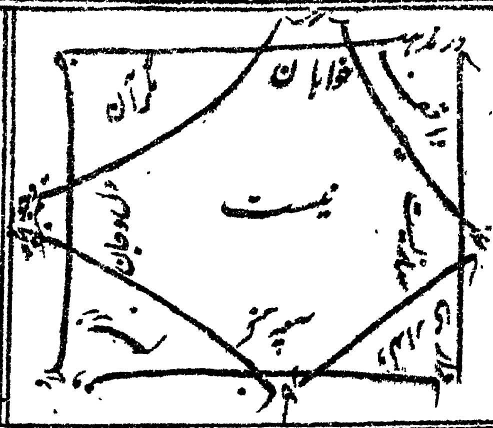
در صنعت مربع

ای دلبر در فرقت من مردم غم کردم	در فرقت از آتش بیسوزم باوردم
من مردم بیسوزم بیمارم رنج زردم	غم کردم باوردم رنج زردم دل سردم

ای دلبر	در فرقت	من مردم	غم کردم
در فرقت	از آتش	بیسوزم	باوردم
من مردم	بیسوزم	بیمارم	رنج زردم
غم کردم	باوردم	رنج زردم	دل سردم

در مذهب جانا و وفاداری نیست	غیر از ستم و جور و جفا کاری نیست
خواهان دل و جان بجز شمیر ناز نیست	واقف مگران ز رسم دلداری نیست

رباعی در صنعت مربع

معما باسم سعید

شکفته آن سر سامان چو تاج عید گردید	ظهور نیکی نامش بصد تاکید گردید

معما باسم نور

سرو پائی جدا از جا نور چون ما گرفتیم	نه از راز بهائی اسم او مایوس رفتیم
برای سیر جعفر رفت جعفر	از ان جعفر و در دوست جعفر

در صنعت ارصاد و صنعت سیاقت الاعداد

ز چهره و لب و قد تو گویم ای آقا	۱ بهشت و ۲ کوثر و ۳ طوبی
به پیش بخشش تو	۱ گل است و ۲ قطره و ۳ اعما
ز برکت کف جود	۱ ریاض و ۲ قلزم و ۳ موسی
ز بار نخل سخا	۱ حسین و ۲ شبر و ۳ طاها
پی حمایت تو	۱ حسام و ۲ جوشن و ۳ مغفا
بروز بیم در جا	۱ شفیع و ۲ عادل و ۳ دعوا
پی ما طفیل علی	ثبوت گشت لتیقن برای روز جزا

در صنعت مقلوب کل که درین دو بیت قلب لفظ اخیر یک مصرع

جز قالب ندارم جان تو بی تجسد

جان از غم تو بلب رسید ای هم جان

جان از وطن کسی گرد آزاد

[illegible]

در صنعت مقلوب کل بطریق مسطور

تو گنج حسن و ز لفت

[illegible]

تجنیس مرکب مفروق

ایسا عرق گلبدن شہ تہا گلاب	شبنم کی روش باغ جہان میں گل آب
کیون بار نہ لائی شجر باغ مراد	فیض رخ اکبر سے یہ پہیلا ہی گلاب

تجنیس تام

شہ دکہالون سرا ہی خونخوارکا کاٹ	دکہلاؤن اگر برق شرر بار کا کاٹ
کالی ہین اسی نے پر جبریل امین	دیکہا نہین جسنے مرے تلوار کا کاٹ

رباعی ترانہ در صنعت مربع — صنعت قطار البعیرین

دل عاشق	شیداے تو	بیحد	سلطان
شیداے تو	آفتاب	دیدم	بجہان
بیحد	دیدم	لیسان	نقشیت پنہان
سلطان	بجہان	نقشیت خان	انی پشیان

جب رنگ رضا دیکہے مان اکبر کو
اکبر کو حوالے کیا تب سرور کو
سرور کو ہوا غم کہ چلا مرنے کو
مرنے کو غرض بہیجدیا اکبر کو

ذو قافیتین محجوب تجنیس خط تجنیس مکرر تجنیس تام کہ تجنیس تصریح نیز نامند

صغرا یہ کہا کرتی تہی سب سے شب کو	ہی عشق بہت عاشق رب رب کو
جس روز سے بابا مجہی یان چہوڑ گئے	تخفیف نہین ہوتی ہی تب سے تب کو

در شان امام حسینؑ در صنعت منقوط

پلنست جیبشے نظیف زینت بخشے
زین نخشب سپنے تشفی بینے

شب خیزی پیش بین تشفت بخشے
زیب جشنے شفیق جنت بخشے

در صنعت مسطوره

پے چینے بکیفیت زنقش پیچینے
تیغ غضب جیش شتے زنی بیقش

بے غیظ غنی پیش نبی بنشینے
بجشنے ز تشفے بتشفے بینے

در شان امام حسین در صنعت مثمن

دیدم نور	عالم دگر	دلکش جنون	باب حسکم	تندی ملب	بدری به رخ	سیمی ببر	عالی همم
عالم دگر	مانند او	کم یافته	سرو سهی	چون او دگر	تاید بکعت	بحر سخا	ابر کرم
دلکش جنون	کم یافته	پیر فلک	رشک ملک	برتر حسب	نیکو نسب	جهر عرب	ماه عجم
باب حسکم	سرو سهی	رشک ملک	سلطان دین	حمکن نشد	همشان او	شاه هدا	ببیر امم
تندی ملب	چون او دگر	برتر حسب	حمکن نشد	امی حشیم پسین	دیدی جنان	ذر دو جهان	والا حشم
بدری به رخ	تاید بکعت	نیکو نسب	همشان او	دیدی جنان	مقبول حق	نور خدا	گردون خیم
سیمی ببر	بحر سخا	جهر عرب	شاه هدا	ذر دو جهان	نور خدا	مشهور شد	نیکو قدم
عالی همم	ابر کرم	ماه عجم	ببیر امم	والا حشم	گردون خیم	نیکو قدم	فخر قدم

تجنیس مرکب و تام رباعی

چشمہ جو کوئی دیدۂ تر سا ہوگا
پیاسے تو بہت ہونگے مگر پانی کو
سیراب ہر اک کافر و ترسا ہوگا
اصغر کیطرح کوئی نہ ترسا ہوگا

رباعی دیگر

گر اشک کا اک قطرہ بہا دُر پایا
رونے میں جو آیا غم مردان کا نام
قیمت سے جہان بیش بہا دُر پایا
دلکو سیہ غم میں بہا دُر پایا

تاریخ ولادت باسعادت جناب سرور انبیا محمد المصطفیٰ

علیہ التحیۃ والثنا

مومنان ہفدہم ماہ ربیع الاول
نائب رب علی غالب ہر غالب بود
برتر از عرش شد رفعت و شان مکہ
کنیتش بود ابوالقاسم و احمد نامش
سرورِ جملہ رسولان خدا بود جناب
ہاشمی مطلبی رونق دین عالی جاہ
طالب عدل چو آن بادشہ یکتا بود
سال مولود بتحقیق بود عام الفیل
بظہور آمدہ محبوب خدای عدل
مولد اقدس او شعب ابیطالب بود
جلوہ گر نور خدا شد چون میان مکہ
گشت مشہور بآفاق محمد نامش
مصطفیٰ یافت ہم از طاعت معبود خطاب
آمنہ مادر او بود پدر عبد اللہ
ہمدر آن سال شہنشاہ عجم کسرا بود
گشت تاریخ دل سال ہمین است لیل
سنہ عام الفیل

تاریخ ولادت موافق سنہ ع

جب ظہور احمد مرسل ہوا
ڈھونڈی تاریخ سال جستجو کی
اپنا بیگانہ ہر اک شیدا ہوا
نور رب پاک کا پیدا ہوا
سنہ ع

تاریخ وفات جناب رسالت مآب سید المرسلین خاتم النبیین

علیہ الصلوٰۃ والسلام

بست وهشتم دوشنبه ز صفر / رفت سوی جنان رسول قدیر

شصت وسه ساله بود آنحضرت / چون بدر البقا شده ربگیر

حاکم وقت انتقال جناب / بود هر قتل عدوی رب کبیر

فکر تاریخ تعمیه کردم / بهر سال وفات با تو قیر

درغمش از چهار عالم پاک / آه برخواست از دل ای دلگیر

بعد ازان قلب اختراع نمود / تا شود فیضیاب جم تحفیر

گر ز خیر البشر کنامش بود / نقطه خارج الالف برگیر

ای قشفی لصفحه دل رتو / سال تاریخ او شود تحریر

تاریخ حبیب رب العالمین رحمة للعالمین جناب رسول خدا محمد المصطفی صلی الله علیه وآله وسلم

دوشنبه صفر و بست وهشتم آن ماه / مرد انه گشت بباغ جنان رسول قدیر

دل ملول لشفقی ز اختلاف مقال / برای طالب سالش چنان کند تقریر

وصال احمد بی میم با احد گردید / فراق روح از تن دوجه خدز جسم منیر

نه هر دو نام ضرور است وصل هر دو الف / برای سال وصال نبی دهم تحریر

تاریخ ولادت وفات لبضعة خاتم النبیین سیدة النساء العالمین حضرت فاطمه زهرا علیها السلام

جناب فاطمه بنت رسول لاثانی است / بسان احمد مختار نور یزدانی است

بحیث وقت میان جهان ظهور نمود / که سال پنجم بعثت ز فضل خالق بود

بالقاق چنین گفته اند عالم وقت / که بود بهر جهان نیز و مجرد حاکم وقت

که جوبافت زجنت خدیجة الکبرا / میان باغ جهان گشته بلبل شیدا

مطیع او همه نسوان النبی و صبیه
محمد عربی گفت بضعه منی

کمال پاس و لحاظ بتول فرمودند
بمهر ام ابیها رسول نشر مودند

هزار حیف میان جهان نه راحت یافت
ملول رفت ز دنیا چنان اذیت یافت

مه جمادی آخر شب دوشنبه بود
که از جهان طرف باغ خلد نقل نمود

پیام رنج چو آورد آن سوم تاریخ
دلی کباب جگر بود آه سوزان سیخ

بهجر والد ماجد چو صبح و شام گریست
روایت است که هفتاد و پنج روز بزیست

باین حساب ز تاریخ و علم نه مهلت بود
مه جمادی اولی برای رحلت بود

باختلاف چنین خاص و عام میگویند
که بعض بستم ماه صیام میگویند

روایتی است چنین هم بعد مه جانکاه
که بعد شاه رسل زنده ماند آن شش ماه

غرضکه رفت ز دنیا بناله و فریاد
مدینه گشت چو ویران بهشت شد آباد

برای سال وفاتش چو فکر شد حائل
چهار بار تشفی کشید آه از دل [۱۱ه]

دوباره گفت نه چون فکر سال از بر رفت
هزار حیف ز اهل مدینه فاطمه رفت [۱۱ه]

تاریخ وفات جناب فاطمه زهرا علیها آلاف التحیة والثنا

چو شد فاطمه سوی فردوس اعلی
دل من بتیغ الم شد دو پاره

دوشنبه سوم از جمادی آخر
بشد با الم در جهان آشکاره

دو تاریخ کردم رقم اختراعی
بجز صبر هرگاه دیدم نه چاره

سر انگشت چون بود در ماتم او
بجای الف در زمان نظاره

پی سال فوتش تشفی دم فکر
دو انگشت برداشته کرد اشاره [۱۱ه]

پی سال نقلش دگر کن بصد غم
ز خیر النسا هر الف در شماره [۱۱ه]

تاریخ ولادت سید الوصیین و یعسوب الدین و امام المتقین اسد الله الغالب امیر المومنین علی ابن ابیطالب علیه السلام

احترام رہبر ما منجلے است
ابن عم مصطفےٰ مشکل کشاست
خانہ کعبہ بحکم ذوالجلال
ماہ میلاد علی ماہ رجب
بود آن دست خدا شیر صمد
چون برون آمد زکعبہ آن ولے
اینچنین از قوم خود سبقت ببرد
داد حق شیر و زنعمای بہشت
گشتہ از حکم الٰہی ہم کلام
قبل شیر مادر آن شیر خدا
نفس خود را یافت چون آمد نبے
سال میلاد شہنشاہ جلیل
چون علی نام شہنشاہ نکوست
باز گفتا ہاتف نیکو خصال

جانشین مصطفےٰ بیشک علی است
مقتدا او مرتضےٰ و اولیا است
مولد او شد زہے فضل و کمال
جمعہ روز عید شد با صد طرب
مادر او فاطمہ بنت اسد
ابن ندا آمد علی ہست ولے
مادر او نعمت جنت بخورد
گشتہ نازل آن طبقہا ے بہشت
چون نبی را دید کرد او السلام
نوش کرد آب دہان مصطفےٰ
از دو اقدس قوی گشت و قوی
ای تشفی کن حساب از عام فیل
از محیطش مرکزش تاریخ اوست
لام اسلام از پے تاریخ سال

تاریخ شہادت امام اول جانشین محمد مرسل جناب امیر المومنین علی علیہ السلام

علی عقدہ کشا بادشاہ ہر دو جہان
اگرچہ بعد نبی ماند در جہان سی سال
مہ صیام بعد غم سپے کہ دو پہلو و
پیام رنج بیاورد آہ لبست و یکم
بسوی باغ جنان از جہان فانی رفت
برای سال وفات شہ نکو خاطر
بجسم جوان ذوالاکرام بود خاصۂ رب

امام اول و پشت و پناہ ہر دو جہان
ولی برنج بسر کرد آن خجستہ خصال
کہ روز ماتم شہ جمعہ یاد و شنبہ بود
حواس و ہوش ہمہ خلق شد ز صدمہ گم
ز رنج فرقت او لطف زندگانی رفت
بگو ز روی ز پے برفت آن صابر
کہ در فراق او لی صبر شد جوان عرب

نوگو فقد مال نه ضائع نمود آن بیدین (سنه ۵۰ ہجری)	کربلی علی نشد افسوس کو نه لی آبدین (سنه ... ہجری)

تاریخ ولادت و شهادت امام هدی قرة العین محمد مصطفی پاره جگر علی مرتضی راحت جان جناب فاطمه زهرا امام دوم جناب حسن مجتبی علیه الصلوٰة والسلام والتحیة والثنا

معروف ماکه سبط احمد بود
شاه کون و مکان امام حسن
پی خویش رسول نور العین
روز میلاد خاصه مسعود
نیمه چون شده زماه صیام
نور رب صمد هویدا شد
سال مولود سرور یکتا
باز از روی اختلاف نگر
الغرض از جهان فانی رفت
پنجشنبه دو روز باقی بود
هادی خلق و شاه دوران شد
شد چو آخر زسم امام زمن
سال مولود آن شه صابر
چون بخواندم تمام رالفغان
سر جان سال جشن نیک صفات (سنه ۳ هجری)

[illegible]

کنیت او ابو محمد بود
هادی انس و جان امام حسن
جان زهرا و سید الطرفین
عاشقان حسن سه شنبه بود
فلک دین بیافت ماه تمام
سبط پاک رسول پیدا شد
حرف بای بشارت زهرا
سر جرأت ز جرأت حیدر
سوی جنت امام ثانی رفت
که سفر در مه صفر فرمود
زیب بخش از ریاض رضوان شد
شده تاریخ آن اخیر حسن
بود حرف نخست بسم الله
سال نعم شد دو حرف آخر آن
آخر جان گشته است سال وفات

تاریخ ولادت و شهادت جناب حضرت سید الشهدا خامس آل عبا امام

سعد او پیشوای اهل صبر و ابتلا و گل بوستان رسالت و نبوت و سرو جویبار امامت و خلافت حجة الله علی الثقلین ابی عبد الله الحسین علیه السلام

حسین سبط رسول کریم پیدا شد ... شهید راه خدای رحیم پیدا شد

خمیس و ثالث شعبان که یوم میلاد است ... دل رسول فلک جاه خرم و شاد است

ثبوت گشت بقولی که پنجم آن ماه ... غرض که خلق شده آن امام عالیجاه

ضیای کوکب لولاک نور رب علا ... چراغ خلوت واللیل آفتاب ضحی

برای قمری دین سرو جوی خلد برین ... گلی که بلبل سید آو است روح امین

حسین راحت جان رسول رب علا است ... حسین قرة العین جناب خیر نساست

اگرچه در سنه جشن اختلاف کنند ... ولی بلفظ جدش سال انکشاف کنند

جدا جدا چو شماری ز اول و آخر ... شوی بسال ولادت تو مطمئن خاطر

که جد او ست بهر حال بهر امدادش ... ظهور یافت از و هر دو سال میلادش

بآبیاری و امداد رب بی همتا ... نهال باغ امامت بیافت نشو و نما

شدند در پی جان باغبان بد ایمان ... گذشت فصل بهار و رسید فصل خزان

شهید شد مع انصار سید الشهدا ... علیه الف تحیة علیه الف ثنا

عجیب روز الم عاشر محرم بود ... که از چهار طرف شور حشر ماتم بود

باختلاف چنین منکشف شد ای مسعود ... که روز قتل او آدینه یا دوشنبه بود

اگر سوال کنند از تو مومن دیندار ... برای سال شهادت بگو شفقی زار

حسن حسین که هستند زیب عرش علا ... یکی ست بیسر گردن یکی است بیسر و پا

عجیب راز خفی در دلم هویدا شد ... ز هر دو نام دو تاریخ غم هویدا شد

شنید هاتف پر غم چو این کلام مرا ... بگفت از پی سالش که آه وا ویلا

تاریخ ولادت حضرت سید الساجدین و امام الزاہدین حضرت امام زین العابدین علیہ السلام

بست و پنجم جب ہوئی شعبان کی
تھا مجاہدی دوسرا اک قول ہے
ہوئی پندرہویں کا قائل ہو گیا
پنجشنبہ بایکہ تھا جمعے کا روز
صبح ہی پیدا ہوا زین العباد
مہا بو شاد ہی اور خوش حسین
جب علی کے سامنے آیا سے علے
دہوم ہر ہر سو مبارک باد کے
بعد چہا سال مولد سجاد جب

سنتے کو خوش مومنین کیا کیا ہوئے
شاد سب ادنا ہوئے اعلے ہوئے
دوسرے کے بعض بان گویا ہوئے
الغرض ہر جے یہی ہر جا ہوئے
ہمپہ لطف خالق یکتا ہوئے
جان و دل سے باپ مان شیدا ہوئے
دیکھکر پوتے کو خوش دادا ہوئے
آج سب زائل غم فردا ہوئے
تب شفقی نے کہا پیدا ہوئے
۳۸ھ

تاریخ وفات جناب حضرت سجاد زین العباد و امام المشرقین علی ابن الحسین علیہ التحیۃ والثنا

بست و پنجم چو از محرم بود
ماہی سجاد انتقال نمود
قاتل او ہشام عبد ملک
ظلم بیحد چو دید آن حضرت
مدفنش جنت البقیع شدہ
چون شفقی سوال سالش کرد

روز شنبہ شدہ برای فغان
در غم سبط احمد ذیشان
بود افسوس دشمن ایمان
از مدینہ برفت سوی جنان
نزد جنب حسن بعز و شان
شدہ تاریخ وای زیب جہان
۹۵ ہجری

تاریخ ولادت امام ہمام حضرت ابی جعفر محمد بن علی باقر علوم الاولین و الآخرین صلوات اللہ علیہ

خلق چون شد محمد باقر — گشت مسرور و شادمان ہاتف
مادرش بود ام عبد اللہ — گر در از نہان عیان ہاتف
جمعہ و غرۂ رجب بودہ — میکند این چنین بیان ہاتف
قائل ثالث صفر بعض اند — گرچہ گفت است غیر آن ہاتف
روز عیش و طرب دوشنبہ بود — ہست در غیب مدح خوان ہاتف
ای شفقی برای تاریخش — مہ بود گفت ناگہان ہاتف

سنہ ۵۷ھ

تاریخ وفات امام پنجم شمع حرم المنیر لی محمد بن علی باقر علوم الدین و الآخرین صلوات اللہ علیہ و علی آبائہ الطاہرین

پانچ جہان سے جانب جنت ہا سید ابرار محمد باقر — روز دوشنبہ ہفتم ذی الحجہ گذرا دلبر کیا کیا صدمہ
اہل ہند روے ساری زہر الم سے دل تہہ و بالا — سال وفات شاہ جو پوچھا بولا شفقی ایک سو چودہ

سنہ ۱۱۴ھ

تاریخ ولادت امام ششم مبین المشکلات و الحقائق حضرت امام جعفر صادق صلوات اللہ علیہ و علی اولادہ المعصومین

ہادی ماست جعفر صادق — بہر خلق خدا بحق ناطق
شدہ پیدا چو آن شہ مسعود — ہفدہم از ربیع اول بود
روز میلاد خاصۂ معبود — یوم آدینہ یا دوشنبہ بود
مادرش ام فروہ نیک خصال — دختر قاسم نکو اعمال
در مدینہ امام پیدا شد — نور رب علا ہویدا شد
در فضائل چو بے نظیر آمد — بہر ہمہ انس و جان امیر آمد
یافت توقیر و عز و شان علی — ہمہ را رہنما بسان علی
قرۃ العین حضرت باقر — ماہر علم اول و آخر
آن ملیح اللسان فصیح زبان — حافظ دین و قاری قرآن

مومنان را بجا تا سر خیل است | صائم الدهر و قائم اللیل است
حاکم وقت بود عبد ملک | دشمن حق خسیس و عبد ملک
فکر تاریخ سال هجر و م | گشت حاصل تمام مقصودم
ای اشفقی سروش خوش انجام | از سر اعتقاد گفت امام

تاریخ وفات امام حضرت جعفر صادق صلوات الله تعالی علیه وسلم

چون امام ششم بحکم خدا | از جهان سوی باغ رضوان شد
بزمین هاشمی بسبب گردید | تا فلک شور آه و افغان شد
شصت و شش ساله بود سرور ما | جانب خلد چون خرامان شد
زهر دادش بسکه جفا جوئے | دشمن دین و دشمن جان شد
حرفه تاریخ او اشفقی گفت | صادق از زهر ظلم بیجان شد

تاریخ وفات امام ششم حضرت جعفر صادق علیه السلام

شد امام صادق سوی باغ جاودان | ز هجر او ملول دل صبا بسلام ما
برای سال رحلتش بپاس خاطر | بگو اشفقی حزین که آه بود امام ما

تاریخ ولادت امام شافع محشر نور بخش شمس قمر حضرت ابو الحسن موسی بن جعفر صلوات الله علیهما

هفتم ماه صفر ور ابوا | خلق گردید امام عالم
بهتر از عید شده یکشنبه | دل عالم همه شاد و خرم
مصلحت بود که آن مهر و ین | بحدوث آمده از ملک قدم
کنیتش بود ابو ابراهیم | صاحب خلق و ذیجود و کرم
موسی کاظم فرخنده صفات | هادی خلق شهنشاه امم

سال مولد چو شفقی پرسید — دفعتہً زیب مدینہ گفتم
۱۲۸ھ ۱۲۸ ہجری

تاریخ ولادت امام ہفتم ابو ابراہیم امام الاکبر موسیٰ بن جعفر علیہ الصلوٰۃ والسلام

جسد امام ہفتم پیدا ہوئی جہان مین — خوش ہی اگر جمیع بہشت بہشت فرخنا کی
تہی ماہ عدہم صفر کی طالع ہوا جو خورشید — نور ایسے زمین میں ہو یہی نیت الفقوبا رفتار کی
سال ولادت اوسکا پوچھا جو مومنون نے — کہنے لگا شفقی ابو ابنی مولد پاک
۱۲۸ھ

تاریخ امامت امام ہفتم حضرت موسیٰ کاظم علیہ السلام

جانشین چون امام ہفتم شد — گشت سرور عالم امکان
پئے تاریخ سال جشن امام — ای شفقی بگو امام جہان
۱۲۱ھ

تاریخ وفات حضرت امام موسیٰ کاظم علیہ السلام

رفت بہ جنت موسے کاظم — در غم او گاہے نہ شگفتم
بہر سال رحلت آن آقا — مالک دین ابواسے بگفتم
۱۸۳ھ

تاریخ ولادت امام ہشتم حضرت ابی الحسن علی بن موسیٰ الرضا علیہ التحیۃ والثنا

ماہ ذیقعدہ بود و یازدہم — گشت پیدا امام با تمکین
مولد پاک او مدینہ بود — حاکم آن زمان محمد امین
لقبش شد رضا علی نامش — زیب بخش کنار ام بنین
بہر سال ولادت پاکش — ای شفقی بگو سے ماہ مبین
۱۵۳ھ

(یاز دہم ۱۱)

تاریخ وفات امام التقیاء پیشوای اصفیا شہید سہ اہل جفا حضرت ابو الحسن علی

بن موسی الرضا علیه التحیة والثنا

بست چون رخت سفر	شاه در ماه صفر
اہل دین مایوس شد	ہای ویران طوس شد
داد با ظلم شدید	زہر مامون الرشید
غم تشفی را چو بود	فکر سالش سے نمود
آمد از گردون ندا	دو صد و سه بود ہاے
	سنه ۲۰۳ ہجری

تاریخ وفات امام ہشتم علیه السلام

شاه خراسان چو سوی خلد رفت	غنچه دل آه شد از غم شگفت
ہاتف غیبی پے سال وفات	جان جہان زیب جہان بود گفت
	۲۰۳ھ

تاریخ ولادت با سعادت امام عباد و سید الزهاد و العباد حضرت ابی جعفر محمد بن علی الجواد علیه السلام

چون بشد خلق آن ابو جعفر	سرور دو جہان ابو جعفر
جمعه و عاشر رجب بوده	ہمه عالم بصد طرب بوده
بعض گویند ثالث آن ماه	دوم ماه نیز یک ذی جاه
اختلافی پدید گشته چنان	بعض گویند نیمه رمضان
مولد پاک شان مدینه بود	رشک فردوس آن مدینه بود
نام او شد محمد اے مدنی	لقب او شده جواد و تقی
شد از و این خرابه آباد ان	خیز تجدان بود خرم و شاد ان
داور حشر ہست بر مردم	در جہان آمدست امام نہم
حکمت گر کسے ز سال شوال	مطلع ماه اے تشفی سال
	۱۹۵ھ

تاریخ وفات امام نہم حضرت محمد تقی علیہ السلام

محمد تقی رفت چون سوے جنت   ز قلب حزین در غمش ہاے گفتم
تشفی محزون پے سال فوتش   امام زمان بود ایوا ہی گفتم
۲۲۰ھ

تاریخ ولادت نونہال حدیقہ مصطفوی گل بوستان مرتضوی حضرت امام علی النقی علیہ السلام

جلوہ گر جب ہوا امام دہم   ہادی خلق شاہ عرش مقام
وہ سہ شنبہ تھی رجب کی اور جمعہ کا دن   باپ ماں خوش تھی اور دوست تمام
بعضوں نے پنجم رجب ہے لکھی   کہ نقی تھا لقب علی تھا نام
مولد شاہ دیں مدینہ تھا   ان تھی ام ولد نکو انجام
نور رخ تا بآسمان پہونچا   ماہ و خورشید تھے بجای غلام
فکر تاریخ میں تشفی نے   کہا پیدا ہوئے امام انام
۲۱۳ ہجری

تاریخ وفات امام دہم حضرت امام علی النقی علیہ السلام

یافت چو ابدا التقی رفعت ز دنیا النقی   شافع عقبا النقی شاہ عرب ہای ہای
داغ چو ن بہ شدہ نزار کرد مہ شدہ   روز دو شنبہ شدہ ثالث شب ہای ہای
چونکہ بتاریخ سال کرد تشفی سوال   گفت دل پر ملال نوحہ رجب ہای ہای
۲۵۴ھ

تاریخ دیگر وفات امام دہم حضرت امام علی النقی علیہ الصلوۃ والسلام

خوف الہی تھا نہ شقی کو   زہر کہلایا اوسنے نقی کو
حد سے زیادہ جب ہوئے بدعت   جا کے بسایا گلشن جنت
لیا کیا سبکو رنج و تعب تھا   روز دو شنبہ ماہ رجب تھا

بر کہا گھر ہیں سوگ سوم کو	روتے تھے سب لوگ سوم کو
ہوا چھپا جسد طاہر ... غم	سال وفات شاہ دو عالم
رو کے تشفی نے لکھا تب	دوسے چون سال ہوا اب

۲۲۰ھ

تاریخ وفات امام دہم حضرت امام علی النقی علیہ السلام

سوی جنان شد چو امام دہم	شد بہ غمش صاحب دل جان گسل
گفت تشفی پی سالش چو کرد	آہ امام آو سنہ گفت دل

۲۵۴ھ

تاریخ ولادت باسعادت فخر اولیا و مفخر اوصیا الامام الہمام حجۃ اللہ الملک العلام حضرت ابو محمد حسن بن علی عسکری علیہ الصلوۃ والسلام بالقاب الضیاء والظلام

آئی ربیع کی ہوئی چوتھی بصد طرب	کیونکر نہ روز عید کہیں اوسکو خاص و عام
پیدا ہوا علی نقی کا وہ نور عین	کہتے ہیں جسکو سب حسن عسکری امام
راوی کا قول ہے وہ دوشنبہ کا روز تھا	رونق دہ مدینہ ہوا جب فلک مقام
گھر بہر تھا خوش نہ کسی کو نہ تھا الم	ام ولد تھی مادر حضرت حدیثہ نام
اوس سال جشن کی جو تشفی کو فکر تھی	دل نے کہا کہ اب ہوا عید حسن امام

۲۳۲ھ

تاریخ وفات امام یازدہم حضرت ابی محمد حسن ابن علی عسکری صلوات اللہ تعالی علیہ

چو شہید ای دین امام عسکری	عاشق شیدای رب ذو المنن
یوم جمعہ ہشتم اول ربیع	شد سوی فردوس از دار المحن
قاتل آن معتمد افسوس بود	کشتہ مسموم آن شہنشاہ زمن
ای تشفی بہر سال قتل او	گفت ہاتف آہ ہمنام حسن

۲۶۰ھ

تاریخ ولادت حضرت صاحب الزمان خلیفة الرحمن حجة اللّٰه فی خلقه وکلمة الباقیة بین خلیفة القائم بقسط اللّٰه الناطق بامر اللّٰه الذی ببقائه بقیت الدنیا وبیمنه رزقت الوری وبوجوده ثبتت الارض والسماء الامام الهاد ابی القاسم محمد بن الحسن المهدی صلوات اللّٰه علیه وسلامه

چون بپا شد درین جهان شادی — بهر میلاد مهدی هادی
نیمهٔ باقی ز ماه شعبان بود — جمعه سامان جشن عید نمود
مولدش شهر سر من رائے باشد — خاک پائش چو توتیا باشد
کرده غم دور نرجس خاتون — شده مسرور نرجس خاتون
کنیت او شد ابو القاسم — دو جهان از وجود او قائم
همت و شوکت محمد داشت — سیرت و صورت محمد داشت
خرمی روز و شب مبارک باد — جشن عیش و طرب مبارک باد
ای شفیقی تو فکر سالش کن — دل ما دارد اشتیاق سخن
بجهان آمده ملک چهرے — شده تاریخ مولدش ظاهرے
می شماری قرون تو سالی اگر — فکر تاریخ میکنم و دگر
همه تن بود او چو نور خدا — گشت تاریخ لفظ نور خدا
بعد از ان مثل گل چو بشگفتم — هادی و صاحب الزمان گفتم

تاریخ غیبت صغری امام دوازدهم صاحب العصر والزمان علیه السلام

نور خالق تھا مهدی ہادی — یا که تھا یہ احتجاب مین چاند
نور تھا سر من رائی مین دو چند — تھا جو آغوش آفتاب مین چاند

مشرق دین سے ہوتی ہے طالع | آیا کیسی انقلاب مین چاند
جمعہ کو روز عید ہے بہر خلق | پھر رہا ہے بحساب مین چاند
حاکم وقت تھا جو قلب سیاہ | چرخ دین کا تھا اضطراب مین چاند
چھپ گیا دشمنوں کی نظروں سے | جلوہ گر ہوئے شیخ و شاب مین چاند
معتمد سے نہ اوسکا پاس کیا | ملتے جیسے تھا حجاب مین چاند
پوچھیں اوس ماہ کو تشفی ہم | کبھی آئی نظر جو خواب مین چاند
پوچھا جب سال غیبت صغری | بولا دل ہی چھپا سحاب مین چاند

دیگر

روز عید است ہمہ شعبان | موجب حکم اختیار شیب
زیب فرماے کون و مکان گشتہ | صاحب العصر و الزمان لاریب
شکر سال طرب چو ہمہ | جلوہ آراے گفت بی شیب

دیگر

صاحب العصر چون شدہ پیدا | دل انور مدیر سے گفتا
... منصور ... تاریخ | جلوہ آرای ہم بدان تاریخ
شد دل غنچہ دل چو بشگفتہ | بعد ازان محسن زمان گفتم
... اختلاف ... عالم | شدہ تاریخ یا شمن اندام
جلوہ پرداز ہم بقول دگر | شدہ تاریخ مولد سرور

قطعہ تاریخ طبع جناب لایق علی خانصاحب متخلص بہ سرور شاگرد رشید

تاریخ ائمۃ الہدی بھی | واللہ ہے انتخاب بے ریب
لکھ طبع کی اے سرور تاریخ | کیا خوب چھپی کتاب بے عیب

سنہ ۱۳۰۳ ہجری

کتبہ نبی ... | تمام شد

اعلان

للہ الحمد و المنہ کتاب لاجواب پسندیدۂ اہل صفا مسمّی بہ
تاریخ امام ہدا حسین تاریخین ولادت و وفات آنحضرت
صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم و چہاردہ معصوم تحریر ہین اور اکثر
رباعیات اور اشعار ہر ہر صنعت مین مرقوم ہین لائق ملاحظ
شائقین ہے قیمت بنظر رفاہ عام (۱ر) قرار دی ہے
چونکہ حق تالیف اسکا محفوظ ہے لہذا کوئی صاحب قصد
طبع نفرمائین نفع کے عوض نقصان نہ اوٹھائین ہان جسقدر
نسخہ جات مطلوب ہون دکان راجہ رگھوناتھہ صاحب تاجر کتب
واقع چوک لکھنؤ متصل کوتوالی سے طلب فرمائین
اگر دیر فرمائین گے تو ملنے سے بچتائینگے ؛

درمطبع عباسی شہر لکھنؤ محلہ نخاس قدیم رونق
؛ افروز گردید ؛